

A néma szellem

Délről, a Duna jobb partja mentén széles sík határolta a várost, tágas legelőkkal, foltokban sűrű parkerdőkkel és eldugott lépokkal, amelyeket gyerekkoromban idegen, ősi lényekkel népesítettem be a képzeletemben. Biztos voltam benne, hogy vérszomjas sakálok lesik az erre járók minden mozdulatát, az óriási tűzokok pedig, amelyeknek ez volt az utolsó költőhelyük az országban, az áthatolhatatlan bokrok mélyén emberhúst öklendeznek fel túlméretezett fiókaik csőrébe. A városból kivezető Pannon út már a nevében is ősi korokat idézett, és akárhányszor erre jártam, hallani véltem a hatalmas lovashadak robaját, amint átcsörtetnek a tájon. Tudtam, hogy az én őseim is itt vágattak valaha, és még azt is tudtam, hogy errefelé győzték le a frank seregeket, a dicsőséges pozsonyi csatában, és messzire úzták őket nyugatra, amivel egyszer és mindenkorra megvetették a lábukat azon a gyönyörű, titokzatos vidéken, ahol most az én arcomra vetülnek minden reggel a felkelő nap sugarai.

Mégis, amikor Zuzka felvetette, hogy költözzünk a nemrég létesített Napraforgó lakóparkba, az ötlet rémülettel töltött el. Jól emlékeztem a tájra, amelyen keresztül hazafelé szoktam utazni, az apám házába, amikor már a városban laktam. Erre nyílt meg az a nagy laposság, amely keletebbre a Csallóközbe és a Szigetközbe torkollott, és számomra éppen itt volt a legrejtelmesebb. Ahogy annak idején a hevesen rázkódó busz egyik hátsó ülésén bámultam kifelé, egyszerre éreztem magam végtelenül magányosnak, és éreztem azt is, hogy valami szól hozzám odakintről, valami, amit soha nem érthetek meg igazán. Talán ugyanez a rémület tért most vissza hozzám.

A domb még mindig ott magasodott a város bejáratánál. Az apám történeteiből maradt meg az emlékezetemben. Az apám akkor már súlyos állapotban volt, és engem Ali bácsi vett a szárnyai alá. Miután kijártam az alsó tagozatot a faluban, ahol más iskola nem volt, be kellett adniuk a felső tagozatra, de apám a kisujját se mozdította, és én szeptember elsején nem mentem iskolába. Ali bácsi régóta ismerte apámat, sokszor adott neki munkát, amíg még munkára alkalmas volt, és mindig jól bánt velem is; azt szokta mondogatni, hogy nem baj, én nem tehetek semmiről. Azt már nem tette hozzá, hogy akkor ki tehet bármiről is, meg hogy egyáltalán miért fontos ez. Ő adott be a pozsonyi egyházi suliba, és intézte el a kollégiumot is, amiért kivételt kellett kérni, mert szigorúak voltak a kritériumaik, és minden félévben meg kellett hosszabbíttatni ezt a kivételt, ami egészen addig csak Ali bácsi közbenjárásával sikerült, amíg az apám másfél év múlva meg nem halt. Miután árva lettem, már megfeleltem minden kritériumnak. A szívének elege lett a dologból, mondta Ali bácsi az apám haláláról, de azt soha nem tette hozzá, hogy miből lett elege. Tudtam az apámról, hogy iszik, de az ital nem a szívbe folyik bele, hacsak nem válik vérré, mert a szív vérral van tele, sem-

mi mással. És onnantól úgy képzeltem, az apám vérré változtatta a bort. De erről nem beszéltem senkinek, ahogy arról sem, hogy az apám hiányzik, még akkor is, ha nem foglalkozott velem túl sokat. Egyetlenegyszer sem jött el hozzám Pozsonyba, hogy meglátogasson a bentlakásos egyházi suliban, és az idő előrehaladtával én is egyre ritkábban ültem buszra, hogy hazalátogassak. Amikor mégis, mindig errefelé jöttem: a petržalkai lakótelepen át, majd Oroszvár és Dunacsúny következett, és a rajkai magyar határátkelő előtt balra fordultunk a Csallóköz irányába, át a dunacsúnyi vízlépcsőn, amelynek a felnyitható hídja előtt időnként meg kellett állni, amíg egy hajó áthaladt. Amikor hazamentem, az apám olykor beszélt nekem a dombról. Ez volt az egyetlen dolog, ami megragadt bennem. Zavaros, kusza történetek voltak a hetvenes évekből, amikor a nagy lakótelep épült. Vagy talán a nyolcvanasokból, az is lehet, ezt soha nem pontosította. Csak azt tette mindig hozzá, milyen fényes idők voltak. Azok között volt, akik azt a dombot építették, a nagy petržalkai mesterséges dombot, amely Közép-Európa legnagyobb lakótelepének a szélén állt, és az építkezési hulladékból halmozták fel. Micsoda fényes idők voltak! És mi mindent maga alá temetett az az időszak! Először egy hatalmas gödröt ástak, amíg a lakótelep építéséhez kavicsra volt szükség. Százával dolgoztak ott a fiatal csallóközi férfiak, akiknek ez volt életükben az első hegy, amelyet közelről láthattak. A nagy kupac sok mindent magába fogadott, az egész régi városrészt, amelyet egykor Ligetfalunak neveztek. Sőt, az egykori, lerombolt Váralja maradványait is. És az apám csontvázakról is beszélt, amelyeket ott és akkor látott, a nagy domb építésénél. Ő talált rájuk, talán daliás vitézek, talán utolsó gazemberek maradványai voltak, és rendőrök szálltak ki a helyszínre, akik még valami régészféléket is kihívtak. Nem mesélte tovább, de én mindig úgy fűztem tovább a mesét, hogy a dicsőséges pozsonyi csata harcosainak a csontjaira bukkantak a föld mélyén.

Zuzkától néhány napos gondolkodási időt kértem, amit ő enyhe megdöbbenéssel fogadott, de hamar túltette magát rajta. Néhány nap múlva ott felejtett egy színes katalógust a konyhaasztalon a lakóparkról, majd véletlenül nyitva hagyott egy honlapot a nappali kanapéján heverő laptopján, amikor pedig vittem le a szemetet, az egyik tolakodó modorú szomszéd azzal üdvözölt, tényleg az új petržalkai házak egyikébe költözünk-e tavasszal. Nyeltem egy nagyot, széttártam a kezem, mire a szemeteszsák szétszakadt, és minden szemét kiömlött a lépcsőházban.

Tibor akkor kezdett el járni, és Zuzka számára teljesen egyértelmű volt, hogy kinőttük ezt a szűkös kétszobást, ráadásul a közelgő válság előtt most tudunk rajta a legkedvezőbb áron túladni. Mindenki arról beszélt, hogy idén már biztosan beüt a krach, és az ingatlanárak zuhanni kezdenek. Mi öt éve költöztünk be ebbe a petržalkai lakásba, amelyet elég borsos áron vettünk, és csak annak köszönhetően nem nyomott agyon bennünket a jelzálog, hogy az apám örökségéből a vételár nagyobbik részét ki tudtam fizetni. Erre tartogattam a pénzt évtizedek óta, soha nem nyúltam hozzá addig. Zuzka felnézett rám ezért. Ahogy azért is, ahogy még gyerekként a saját lábamra álltam. Így mondta legalábbis, akkor egyszer, a megismerkedésünk éjszakáján, egy katolikus nyári táborban a Kis-Kárpátok vadonjában, ahol kettesben elkóboroltunk a sűrűben, amiért másnap ki akartak bennünket zárni. Ők itt nem kerítőemberek, mondta a táborvezető, és

ide azért jöttünk, hogy a saját lelkünkben mélyedjünk el, és közelebb kerüljünk az Úrhoz. Nem tudtam magam visszafogni, csak nevettem, amikor a táborvezető szembesített a kilátásba helyezett büntetéssel, és ahogy vörösödött az arca, engem teljesen legyűrt a röhögőgörcs. Zuzka azt mesélte, vele pont ugyanez történt. Aznap éjjel, amikor elkóboroltunk, annyit beszélgettünk, mint azután soha. Elmeséltem neki, hogyan alakult a gyerekkorom, kezdve az anyámmal, aki öt-éves koromban lelépett, folytatva az apámmal, aki tizenegy és fél éves koromban halálra itta magát. Zuzka azt mondta, nagyra becsül, amiért képes voltam a saját lábamra állni. Addig soha nem gondoltam erre így. Soha nem gondoltam erre sehogy, hiszen nem volt választásom. A táborból nem zártak ki bennünket, hülyeség is lett volna, huszonévesek voltunk, és világi pályára készültünk mindketten. Én ugyan az egyház mellett maradtam, Zuzka azonban később teljesen eltávolodott a vallástól, és hosszan töprengett azon is, belemenjen-e, hogy Tibort megkereszteljük. Végül belement, de úgy csinált, mintha az én kedvemért tenné.

Tavasszal még semmi nem utalt arra, hogy itt lenne a válság, a lakást több mint tíz százalékkal drágábban adtuk el, mint amennyiért öt évvel korábban vásároltuk, és az azóta gyűjtögetett tőkénkkel együtt elég pénzünk volt egy háromszobásra a Napraforgó lakóparkban. Egy háromszobásra, amelynek a nappalijából és a hálószobájából épp a nagy petržalkai mesterséges dombra nyílt kilátás.

Zuzka imádta a helyet, és hamar összeismerkedett a szomszéd anyukákkal, akikkel összefogtak, hogy kijárják egy vadonatúj játszótér kiépítését a házunk mellett. A mesterséges domb tövében leraktak egy járdát, amely egy újonnan épült petržalkai bevásárlóközponthoz vezetett, és arról beszéltek, a lakóparkban óvodát és iskolát is nyitnak egészen hamarosan. Zuzka minden egyes sétából új hírekkel tért haza, mindennap új szomszédokat ismert meg, és mindennap dicsérte a helyet és azt, hogy ide költöztünk. Azt mondta, odabent a lakótelep mélyén sötétségben és idegenségben élünk, míg itt fény van, nyílt tér, szabadság és otthonosság.

Othonosság. Tartottam ettől a szótól. Tudtam, hogy változni fognak a dolgok, és úgy éreztem, ez az első jele. Először az változik meg, milyen szavakat használunk, és hogyan használjuk őket. A hit a szavakban gyökerezik. Csak a nyelvben hiszünk, nincs semmi más. És Zuzka komolyan vette ezeket a szavakat. Talán mert látta, ahogy Tibor növekszik, és úgy érezte, ez is komoly dolog. Hogy végre komoly dolgoknak vagyunk a részesei. És időnként faggatni kezdett engem olyan kérdésekről, amelyekről évek óta nem beszélünk. Sőt, tulajdonképpen azóta nem beszélünk róluk, hogy együtt elkóboroltunk az erdőbe a katolikus táborban.

Sokszor elméláztam a közösségi házban délutánonként, amikor álmosabb volt a hangulat. Néha úgy kellett a gyerekeknek felrázniuk. Valami belső filmet néz, mondták nevetve, és én zavartan nevettem velük, aztán visszatértünk a feladatokhoz. Matekházi és fogalmazásírás, kreatív foglalkozás, végül a szokásos pingpong. Már nem voltak olyan mesteri csúsztatásaim, mint egykor, és ilyenkor arra gondoltam, majd Tibor lesz az, aki ezt helyettem fogja csinálni. De ki tudja, lesz-e kedve valaha is pingpongozni, és beteszi-e a lábát valaha olyan helyre, ahol az egyház szabályai érvényesülnek?

Amikor időm engedte, kerestem a tűzokokat a határban, bár mindenhol azt írták, hogy már nem fészkelnek erre. Pedig néha, olyan őszi estéken, amikor a Pannon út forgalma elcsendesült, és finom ködtakaró ereszkedett a látóhatárra,

annyira finom, hogy egy hirtelen mozdulatra elillanhatott, távoli, panaszosan rezgő torokhangokat véltem hallani az oroszvári erdőszél felől, amelyek nem származhattak mástól, csak gigantikus, magányos madaraktól. Talán egy utolsó, öreg pár itt maradt, még ha nem is költenek már, de lehet, arra várnak, hogy ezen a régi csatamezőn érje őket a végzet. És éppen a végzetet szólongatják ezeken a ködös őszi alkonyokon.

Amikor Tibor beszélni kezdett, Zuzka megkérdezte, nem gondoltam-e arra, hogy magyarul is megtanítsam őt. Minek, kérdeztem vissza. Talán nem ártana neki, ha még egy nyelvet beszélne, mondta Zuzka, a magyar határ itt van egy köpésre, egyszer még hálás lehet érte. Ettől még szlovák marad, tette hozzá Zuzka, de őt nem zavarná, ha én magyarul beszélnék hozzá. Hiszen már évek óta nem beszéltem senkihez magyarul, mondtam. Ali bácsi volt az utolsó, ő több mint tíz évvel túlélte az apámat. Lehet, hogy neked is jólesne, mondta Zuzka, enyhe mosollyal a szája szegletében, de tovább nem erőltette a témát.

Elültetett bennem valamit, ami lassan növekedni kezdett, és én csak azt éreztem, ahogy szorít belülről, de fogalmam sem volt, hogy mi az valójában.

Sok idő telt el a nagy petržalkai domb árnyékában. Minden este oda húzódtott be a nap, e mögé a monstrum mögé. Egy sportpályát létesítettek rajta, terepmotorokkal és quadokkal száguldoztak a lejtőin, télen pedig, amint pár centi hó leesett, ellepték a szánkózó gyerekek. Kiálltam az erkélyünkre, és mereven bámultam, ahogy a szomszédok a kutyájukat sétáltatják a domb tövében. Sokáig nem merészkedtem a közelébe. Már két éve is ott lakhattunk, amikor először elsétáltunk arra Tiborral, és én alig bírtam levenni a szememet a dombról. Miután ha zaértünk, és Tibort lefektettük, kimentem az erkélyre, és egyre csak a sötét halmot bámultam. Akkor vettem a fejembe, hogy meg kell pillantanom ott az apám szellemét. Ha elég sokáig fogom nézni, elő kell bukkannia. Zuzka rémülten jött ki értem éjjel után pizsamában, nyüzögtatott be a lakásba, és én azt mondtam, csak hallgatottam odakint; nem kérdezett rá, miért.

Nem firtatta többet a magyartanítást, és nem érdeklődött a múltbéli dolgok iránt. Talán csak elfogadta, hogy nem beszélünk róluk, talán inkább a jövőbe akarta fektetni minden bizodalját. Egyetlenegyszer hozta még fel a múltat, egy borozgatásunk alkalmával; vendégeket fogadtunk, de viszonylag korán távoztak, és mi még folytattuk az iszogatást, amikor azt mondta, mégiscsak furcsa, hogy a szüleink szinte semmit nem mondtak nekünk arról, mik azok a dolgok, amikhez ragaszkodnunk kell az életben. Hiszen a te szüleid máig sokat beszélnek arról, hogy a család az első, mondtam, mire elmosolyodott, és azt mondta, hogy erről nem lehet eleget beszélni. És hogy szerinte ő is sokat fog erről beszélni Tibornak. De mi lesz vajon, ha nem fogja megérteni? Mi lesz, ha egyszer elfelejti? Az kizárt, válaszoltam, és folytatni akartam, de inkább csak megismételtem, hogy az kizárt. Erre Zuzka azt kérdezte, hallottam-e az új hírt, a dombról. Megrázkódtam, és kiszáradt szájjal kérdeztem vissza, hogy mi van a dombbal. Az ingatlanfejlesztők, akik a Napraforgót is építették, szanálni akarják a dombot. Széthordani, parkosítani, beépíteni. Végre. Micsoda új tereket lehetne odaálmódni, micsoda távlatok nyílnak, ha nem fogja minden este felfalni a napot ez a csúfság. Hiszen olyan ez a domb, mint az átok hegye, és mennyivel csodásabb lenne, ha Tibornak nem egy nagy halom szemét mellett kellene felnőnie.

Akkortól amikor csak tudtam, a domb környékén sétáltam. Nem tűnt szemétrakásnak, egyenesen benőtte a gaz mindenhol, és nem árasztott szemétszagot, aki nem ismerte az eredetét, nem tudhatta, hogy nem természetes képződmény. Talán csak amiatt lehetett furcsa, mert magányosan meredt ki ebből a széles síkságból. Hatalmasnak tűnt számomra, pedig tudtam, hogy száz méter magas sincs, de nekem nagyobb volt a Tátránál. Mulattam magamon, amikor ilyesmin járt az eszem. Napközben kivettem magammal Tibort is, aki mindig örömmel kószált velem a dombon, és azt szerette a legjobban, ha jó magasra másztunk fel. Erről persze, amikor felmásztunk, soha nem beszéltem Zuzkának. Amikor Tibor elfoglalta magát valamivel, kavicsokat gyűjtött vagy bogarakat kergetett, én csak álltam, és nézelődtem. Ezt folytattam odahaza is, Zuzka már pontosan tudta, hogy az erkélyen mindig megtalál, ahogy a domb felé bámulok.

Vártam, hogy megpillantsam az apám szellemét. Azt mondtam magamban, bármennyi időt megadok neki, de ha egyszer felbukkan, talán beszélni fog hozzám. Elmondja, amit el kell mondania.

A hír igaznak bizonyult: heteken belül munkagépek jelentek meg a domb mellett, a sportpályát bezárták, és hamarosan a lapok is megírták, hogy az ingatlanfejlesztők szét akarják hordani a kupacot. A tervekről még vitatkoztak a városvezetéssel, amely nem ellenezte ugyan a domb elbontását, de mintha mégis lassítani akarta volna az ügymenetet. Pedig egyébként se ment volna túl gyorsan a 800 ezer köbméternyi szeméthegey eltakarítása. Most már nem csallóközi fiatalokat toboroztak a feladatra, hanem ukrán és szerb vendégmunkásokat, akiknek gyorsan fel is húztak egy kis konténerfalut a domb mellett. Ez sok helyinek nem tetszett, és az egyikük, egy befolyásos korábbi politikus mozgalmat szervezett a domb elbontása ellen. Szórólapokat osztogattak szerte a Napraforgóban, ahol közben sorra nőttek ki a földből az újabb és újabb társasházak, egyforma volt mind, de ennél fontosabb volt, hogy kedvező áron adták őket, és egy rohamosan fejlődő központ volt kialakulóban a város szélén. A fickó, aki a domb elbontása ellen szervezkedett, azt állította, a domb már hozzátartozik ehhez a tájhoz, és ahelyett, hogy elhordják, inkább fel kellene használni az előnyeit, még hozzá rekreációs célokra, meg kell találni az értékeit, hiszen ezen a nyomasztó síkságon mégiscsak meg kell becsülni az egyetlen helyet, ahonnan kilátásunk nyílik a világra.

A mozgalom annyira sikeres volt, hogy hosszú hónapokkal sikerült visszavetnie a szanalásról szóló tárgyalásokat, és az ingatlanfejlesztők végül kihátráltak a tervük mögül. A város viszont ekkor már ragaszkodott hozzá, hogy valamit kezdjenek a helyel, ezért új beruházók után kutatott, és így a mozgalomnak is megmaradt a létjogosultsága.

Zuzkánál akkor állt be törés, amikor megjelentek a hírek arról, hogy azbesztfonalakat találtak a domb felszínén. Azt se tudtuk, hogyan kell egyáltalán elképzelni az azbesztfonalat, de a hírek hangsúlyozták, hogy mérgező anyagról van szó, és Zuzka akkortól eltiltotta Tibort a dombtól. Nem lehetett teljes bizonyossággal megállapítani, igazak voltak-e ezek az információk, egyszer megerősítettek, máskor cáfolták őket különböző hatóságok, szakértők, szervezetek, viszont Zuzka akkortól gyanakvóan tekintett mindenkire, aki védelmébe vette a dombot. Régen el kellett volna tüntetni innen, mondogatta, és ingerült volt, amikor az erkélyen talált.

Titokban még mindig kijártunk Tiborral, akinek ez volt a kedvenc helye, és Zuzkánál is egyfolytában azért hisztizett, hogy mehessen ki velem a dombra kavicsot gyűjteni.

Tibor hatéves lett, és nehezen lehetett kordában tartani. Felfedezőnek készült: távoli, ismeretlen tájakat akart megismerni. Mindenkinek arról beszélt, hogy nagy utazó lesz, aki vadállatokkal és vademberekkel fog küzdeni, és bejárja az egész világot. Én a régi korok nagy hadjáratairól meséltem neki, a népvándorlásokról, a rettegett hunokról, a világhódító tatárokról és persze a kalandozó magyarokról, akik épp itt vívták meg a dicsőséges pozsonyi csatát. Imádta ezeket a történeteket, és amikor ezeket meséltem neki, elszánt mosollyal az arcán merült álomba.

Zuzka eleinte csak futó megjegyzéseket tett, mintha adott volna még egy esélyt. A domb tabu, üzenté. Nem vettem figyelembe. Később nyíltan kimondta: ha netán megfordulna a fejemben, hogy odavigyem a fiunkat, és ezzel halálos veszélynek tegyem ki, ő nem tudja, mit csinál. Soha nem tenném ki a fiunkat semmiféle veszélynek, mondtam neki, kifelé bámulva az ablakon.

A többi anyukával szövetkezve elérte, hogy drótkerítéssel vonják körbe az egész dombot. Elkeseredett húzás volt, a helyi suhancok pár nap alatt szétbontották a kerítést, és én gyorsan megtaláltam a kitaposott ösvényeket.

A koponya viszont mindent megváltoztatott.

Zuzka odakint várt az erkélyen délután. Csak bepillantottam a nappaliba, ahol Tibor némán meredt a tévére, és olyan halkán köszönt vissza, hogy sejtetem: valami történt. Zuzka remegett, és nem nézett rám. Valamit szorongatott a kezében, de nem tudtam kivenni, mi az. Régóta nem beszélünk egymással, mondta sírós hangon, de roppant dühvel. Nem tudja, hogy van-e valaki, akivel beszélek. És ha van valaki, akkor az vajon hús-vér ember-e. De ez, mondta, és akkor felmutatta, ez maga a borzalom. Remegő kézzel tartotta maga előtt a ráta-padt földtől sötét, repedezett koponyát, és ez a póz egyszerre tűnt magasztosnak és nevetségesnek. Tibor elmondta, hogy ezt a múlt héten rakta be a hátizsákjába, amikor odakint voltatok. Be akarta dugni az ágya alá, de elfeledkezett róla, és én előbb találtam meg. És elmondta, hogy mit műveltek. Hogy te hetente többször is kivitted őt oda, még a kerítésen is átbújtok, és megmásszátok, és kavicsokat gyűjthet, és a földet is túrhatja. Uram atyám, azt a mérgezett szemetet túrja! Fújtatva nézett rám, még mindig maga előtt tartva a koponyát, és én az ő arca és a koponya között cikáztattam a tekintetemet, és nagy nehezen kinyögtem az egyetlen gondolatot, ami a fejemben járt. Megkaphatom, kérdeztem tőle.

Éreztem, hogy fél tőlem. Vagy talán nem is tőlem, hanem attól a valamitől, ami növekedni kezdett bennem, és most már olyan nagyra nőtt a bensőmben, hogy nem tudtam, hol végződik ez a valami, és hol kezdődöm én. Talán elmondhattam volna Zuzkának, hogy még mindig az apám szellemének a felbukkanását várom, és emiatt muszáj kijárnom a dombra. Mert az apám ismerte azt a helyet, és ha valahol felbukkanhat, akkor csak ott. És elmondhattam volna, időnként már beképzelem, hogy látom őt, egy görnyedt szellemalakot látok előbotorkálni a domb halmai mögül, és egészen közel jön hozzám, hogy látom az arcát is, beesett, megviselt arc, mélyen ülő, vizenyős tekintet, de nem szólal meg, soha nem szól egyetlen nyomorult szót sem.

Persze, valójában nem mondhattam el. Pedig talán sejtette maga is.

A város megtalálta az új beruházót, és megint kilátásba helyezték a szanálási munkálatokat. A dombmentő mozgalom egyre aktívabb lett, és én minden egyes gyűlésükön ott voltam. Az egyik alkalommal megszólítottam az Adam nevű fickót, aki az egészszet kitalálta, és azt mondtam neki, hogy ennek a dombnak szakrális jelentősége van. Hogy szerintem ezzel kellene érvelnie. Meghökken tettem őt; megvakarta a fülét, és azt mondta, igyak meg velem egy kávét valamelyik délután.

Tudnom kell, hogy neki ez már a szívügye lett, mondta, amikor találkoztunk a Napraforgó egyik kicsi, steril kávézójában. Vénségére kiszállt már mindenből, de amikor meghallotta, hogy egyrészt az ingatlanfejlesztők, másrészt a városvezetés mekkorát akar kaszálni ezen a projekten, úgy érezte, nem engedheti. Nem hagyhatja jóllakni azokat a sakálokat. Ezért most már mindent bevet, amit lehet. Szerintem a vallást kell bevetni, mondtam, és ő figyelni kezdett. Persze nem kell ezt a szót használni. Nem kell kimondani, hogy ez egy szent hegy. Hiszen ez magától értetődő: minden hegyben van valami, ami szent. Hiszen a hegy összeköti az alvilágot, a földet és az eget. A káosz alsó rétegeit a rend felső rétegeivel. Az egyházi iskolában gyakran emlegették nekünk a tehómot. Így nevezték a héberek a káosz vizét, a teremtés előtti világot, amely odalent van az elérhetetlen mélységekben. A szent hegy egyesíti ezt a szférát a magassággal, ezért aztán a szent hegy lesz a világtengely. Ilyen egyszerű. Ez a mi dombunk itt a mi világtengelyünk, és mindenkinek kell valami, amihez ragaszkodhat az életben. Ami rendet tesz az ő életében is. Ezt kellene elmondani az embereknek, magyaráztam, és Adam ragyogó arccal hallgatott.

Arra kért, én monddam el ezt az embereknek.

Sokáig tiltakoztam, de végül a bennem növekvő valami legyőzte az ellenkezésem, és kiálltam a sok idegen arc elé, hogy meggyőzzem őket a domb fontosságáról.

Zuzka nem harcolt többet, hanem eltűnt, és elvitte Tibort. Hagyott néhány üzenetet, amelyekben azt magyarázta, meg kell értenem, hogy nem teheti ki ilyen veszélynek a gyereket. Úgy éreztem, nem neheztem rám igazán. Megértőnek tűnt. Tapintatosan válaszoltam neki. Úgy éreztem, visszavár. Nem mondtam el neki, de nekem csak időt kellett nyernem, amíg szóra bírom azt a szellemet.

A várost és az új beruházót nem hatottam meg a világtengelyről szóló mesémmel. Ünnepelesen aláírták a szerződéseket, és megkezdődött a domb elbontása. Fél év alatt végezni fognak vele, mindenki megelégedésére, közölték a közös sajtótájékoztatón.

Mindennap késő estig dübörögtek a munkagépek, és éjszaka is szigorúan őrizték a helyet. Már csak az erkélyről fürkészhettem a szellemet. Rendszeresen odaképzeltam őt, ahogy előbukkan valamelyik markoló sötét tömbje mögül. Rám nézett, hosszan, elcsigázottan, de soha nem mozdult meg az ajka.

Zuzka eltüntette a koponyát, pedig az összes környékbéli kukát átkutattam utána. A hírek szerint még számos csontvázat találtak a domb elhordása során, de az nem derült ki, kiknek a maradványai voltak.

A domb napról napra alacsonyabb lett, és egy ködös őszi alkonyon, amikor minden elhallgatott a környéken, és az utolsó tűzokok sírdogálása sem hallatszott, a szellem végül már nem látszott ki a területet körülölelő magas drótkerítés mögül.

Teljesítették a tervet, és a következő tavasszal nagy erővel megkezdték a terület parkosítását. Új lakóházakat és irodaépületeket is terveztek a domb helyére, kávézókkal, tenispályákkal és játszóterekkel. A látványterveken csupa gyönyörű fiatal család élvezte a ragyogó városszéli napsütést, és semmi más nem volt a mesteri grafikával megtervezett arcukon, csak tomboló boldogság.

Zuzka minden magyarázat nélkül tért vissza, de amikor Tibor elejtett néhány könnyecseppet a nyakamba borulva, láttam, hogy befelé ő is sír. Az volt a szemében, hogy mindent megbocsát, és soha többé nem kell a régi dolgokra gondolnunk. Némán bólintottam, mintha csak egy önkéntelen rándulás futott volna végig az arcomon.

J E N E I L Á S Z L Ó

Ugrás a felhők közé

Annál az asztalnál tanulta meg, milyen forróságot érez, ha boldogtalan. Mert egyébként ő egy fázós lány. Kötött mellény, alatta magas nyakú pulóver, ingblúz. Ül a Roszija szálló 21. emeletének csupa üveg éttermében, és kibámul a Vörös térre. Balettetűdöket vittek a kongresszusi központ koncerttermébe. Matinéban adták őket, vasárnap délelőtt. Dühöngtek. Azt mondták neki, ez a balett hazája, örüljön. És az ötezer főnyi közönség! Hiába, egy matiné szakmailag semmi. Este a tetőbüfében, majd az étteremben megpróbálta spiccesre inni magát. Igézte a fehér bóbitás pincérnő mosolya. Csak erre az egy éjszakára megvadul, így döntött. A konzisok zenekarában van egy tangóharmonikás, tudná szeretni. Mindebből semmi sem lett, azon a buta nyelven képtelenség beszélni. Végül már hétfőn az Inturiszt irodáján kötött ki, haza akart jönni. Egyedül az Uszpenszkij székesegyházba ment el, oda is csak a tangóharmonikás miatt. Aztán a déli bejáratnál más csoportba került, soha többé nem látta. Látta viszont a hatalmas ikonosztázon eredetiben Rubljovot. Hazafelé a repülőn ezen gondolkozott. Se szerelem, se a művészet fényárja. Mit meséljen majd a szerencsétlennek, mindig olyan kielégületlen. A férje várta a repülőtéren.

Aki szerint mindig a vére sodorja bajba. És aki már a moszkvai utat sem akarja engedni. De hát a közösségi elvárások... A külterjes élet korában tilos begubózni. Ismerte a feleségét, sosem tudott megülni egy helyben, séták, utcai lebegések, hullámsások. Ki tudná nála jobban, milyen egy balett-táncos lépte a téren. Elég egy bűnös mellékkörülmény, és kész a baj. Egyetlen lépcsőfok csupán, de